

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

Изх. № *М.О.З. 0168*
София, *29.12.2002* г.

23/к.с. 20/2002
02.01.2003

К.р. 1120/2002
Копие от становището
от и Р.З.Ф.Ф. на отн. и
в. 1. 2003.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ
НА МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ
ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 20/ 2002 Г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 28 ноември 2002 г. министърът на финансите е конституиран като заинтересована страна по конституционно дело № 20 от 2002 г. Делото е образувано по искане на група от 52 народни представители от XXXIX Народно събрание за установяване противоконституционност на разпоредбата на § 9, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за опазване на околната среда в частта ѝ относно израза “с изключение на сключените приватизационни договори до 1 февруари 1999 г.”. В искането се поддържа, че текстът на § 9, ал. 1 противоречи в оспорената му част на разпоредбите на чл. 19, ал. 2 и ал. 3 и чл. 17, ал. 3 от Конституцията на Република България.

С оглед дадената с определението възможност, изразявам следното становище:

Оспореният текст на закона урежда във връзка с приватизацията отговорността за нанесени екологични щети, настъпили от минали действия или бездействия. През 1992 г. с приемането на § 9 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗООС за първи път се предвижда, че при реституция, приватизация и инвестиране на обекти за ново строителство от чуждестранни и български физически и юридически лица, същите не носят отговорност за екологичните щети, настъпили от минали действия или бездействия. С изменение на § 9 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗООС (отм.) от 1999 г., отговорността за екологични щети, настъпили от минали действия или бездействия, с изключение на сключените приватизационни договори до 1 февруари 1999 г. носи държавата. Този текст на нормата е запазен в оспорения частично текст на § 9, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на действащия Закон за опазване на околната среда (обн., ДВ, бр. 91 от 2002 г., попр. бр. 98 от 2002 г.) (ЗООС).

В редакцията на § 9, ал. 1 от ЗООС (отм.) до неговото изменение през 1999 г. не се сочи изрично кой следва да носи отговорността за екологични щети, от което в искането е изведена “презумпцията”, че тази отговорност следва да се носи от държавата, като собственик на капитала в приватизираните предприятия, причинили щетите. Счита за необосновано подобно твърдение, а от там и извода, че с изменението от 1999 г. на § 9 от ЗООС (отм.) “държавата се самоосвобождава от отговорност” по следните съображения:

Предприятията като самостоятелни юридически лица притежават имущество, което е съвкупност от права и задължения, отделно от имуществото на собственика на техния капитал. Тези права и задължения на предприятията обхващат и имуществените задължения относно реализацията на отговорността на същите за нанесени щети на околната среда при осъществяване на своята дейност. При тези законови условия са били уговаряни правата и задълженията на страните по приватизационните договори до 1 февруари 1999 г., като не са съществували законови пречки за постигане на съгласие държавата да поеме задължение за носене на отговорност за минали екощети. В този смисъл разпоредбите на действащия § 9, ал. 1 от ЗООС не внасят изменения в “условията, при които са сключени приватизационните договори до 1 февруари 1999 г.”, както се твърди в искането за отмяна.

Твърди се също, че “по силата на един произволен и неопределен критерий, се възлагат със задна дата задължения на едни стопански субекти и се създават по-благоприятни условия за други”. Нормата на § 9, ал. 1 създава едностранно задължение за отговорност на държавата за настъпили в миналото екощети, като по същество тя поема чужда отговорност, каквато до този момент не е носела, без това да променя правните условия за дейност на стопанските

субекти участници в приватизацията. В тази връзка определянето на датата 1 февруари 1999 г. за начална по отношение действието на нормата във времето съответства на основния правен принцип, че норма, въвеждаща по-неблагоприятен от съществуващия режим, не може да има обратно действие. Това се допуска само по изключение, като условия за подобен подход не са налице при приемането на текста на § 9, ал. 1. Така определената дата съвпада с периода на влизане в сила на изменението на същия параграф. В искането за отмяна се твърди, че подобна начална дата за действието на нормата противоречи на чл. 19, ал. 2 от Конституцията. Подобно твърдение не е мотивирано, тъй като конституционната разпоредба прогласява принципа на гарантиране по отношение на всички граждани и юридически лица на еднакви правни условия за стопанска дейност, който в случая е спазен.

Предвид горните обстоятелства, могат да бъдат направени следните изводи, които да обосноват конституционносъобразността на текста на § 9, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗООС:

1. При действието на отменения Закон за опазване на околната среда, до влизането в сила на Закона за изменение и допълнение на отменения Закон за опазване на околната среда (обн., ДВ, бр. 12 от 1999 г.), държавата не носи отговорност за екологичните щети, произтичащи от минали действия или бездействия, като тази отговорност се носи по общия ред от предприятията, които са ги причинили. Текстът не вменява задължение за поемане на такава отговорност от страна на държавата или купувачите по приватизационни сделки, но е налице правната възможност подобно задължение да бъде договаряно.

2. С влизане в сила на Закона за изменение и допълнение на отменения Закон за опазване на околната среда (ДВ, бр. 12 от 1999 г.) с изключение на сключените преди 1 февруари 1999 г. приватизационни договори, държавата отговаря за екологичните щети причинени от минали действия или бездействия при ред и условия определени от Министерския съвет.

3. Текстът на § 9, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за опазване на околната среда възпроизвежда разпоредбата на § 9, ал. 1 от отменения Закон за опазване на околната среда и не променя условията по съществуващите приватизационни договори, независимо от момента на тяхното сключване.

Като изхождам от направените изводи, считам че § 9, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за опазване на околната не противоречи на визираните в искането за отмяна конституционни норми по следните съображения:

I. По отношение на чл. 19, ал. 2 от Конституцията :

Текстът на § 9, ал. 1 не съдържа критерии, определящи различно действие на нормата по отношение на гражданите или юридическите лица, тъй като предвижда задължения единствено за държавата. Същият не следва да бъде разглеждан по отношение на предишно или последващо регулиране на условията за стопанска дейност, а единствено по отношение на прогласения в чл. 19, ал. 2 от Конституцията принцип относно приложимостта на нормата по отношение на всички стопански субекти. Твърдението, че текстът на нормата създава привилегии или неравнопоставеност между стопанските субекти е неубедително, тъй като неговата разпоредба не внася изменение в създадените правоотношения по сключените приватизационни сделки.

Предвид изложеното, считам, че не съществува противоречие на атакуваната част от § 9, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда с ал. 2 на чл. 19 от Конституцията. Искането за отмяна на това основание е неоснователно следва да бъде отхвърлено.

II. По отношение на чл. 19, ал. 3 от Конституцията :

В искането за отмяна се твърди, че оспорваната част от текста на § 9, ал. 1 от ЗООС противоречи на чл. 19, ал. 3 от Конституцията. Не споделям това твърдение и не мога да приема изложените в искането мотиви.

По отношение на предвидената начална дата относно задължението на държавата да поеме отговорността за минали екощети, считам за логично и обективно обусловено, тази отговорност да се носи по силата на норма имаща своето действие за напред. Така механизмът за реализацията на тази отговорност е ефективно приложен, без това да противоречи на конституционния принцип на чл. 19, ал. 3. Определената в § 9, ал. 1 дата - 1 февруари 1999 г. като начална по отношение нейното прилагане, на практика изключва прилагането на нормата за минал период.

Чл. 19, ал. 3 от Конституцията предвижда закрила на инвестициите и стопанската дейност на българските и чуждестранни граждани и юридически лица. Разпоредбата прогласява осъществяването на закрила на инвестициите и стопанската дейност като цяло за основен принцип, което предполага гарантиране на невъзможността за отнемане на инвестициите и свобода на инициативата при осъществяване дейността на стопанските субекти. Не мога да приема за аргументирано твърдението на групата народни представители, че текстът на § 9, ал. 1 от ЗООС "дисквалифицира" конституционните гаранции при изграждането на режима на инвестициите и стопанската дейност. Позоваването на Решение № 22 от 10 декември 1996 г. по к. д. № 24 от 1996 г. е

неуместно, тъй като в случая не може да се приеме, че с текстът на § 9, ал. 1 от ЗООС се налага намесата на държавата в частноправни взаимоотношения, каквато хипотеза разглежда визираното решение.

По мое мнение, не е възможно с твърдението, че с текста на § 9, ал. 1 от ЗООС се преследват краткосрочни цели, да бъде обосновавано негово противоречие с конституционни разпоредби. Отреденото систематично място на този текст в закон е израз на стремежа на държавата да урегулира трайно тази материя в съответствие с прогласеното в чл. 55 от Конституцията право на гражданите “на здравословна и благоприятна околна среда”.

Като се вземе предвид изложеното, считам че атакуваната част от текста на § 9, ал. 1 от ЗООС не е в противоречие с нормата на чл. 19, ал. 3 от Конституцията, като искането за обявяването му за противоконституционен на това основание е неоснователно и следва да бъде отхвърлено.

III. По отношение на чл. 17, ал. 3 от Конституцията:

Считам за неубедително твърдението на групата народни представители, че текста на § 9, ал. 1 от ЗООС е в нарушение на чл. 17, ал. 3 от Конституцията. В искането за отмяна се твърди, че “придобитите в процеса на приватизация имуществени права” на участниците в приватизацията са нарушени. В конституционната норма се прогласява принципът на неприкосновеност на частната собственост. Приемам изложеното твърдение, че тази неприкосновеност се разпростира върху имуществените права в широк смисъл, но не и върху създадените по повод на тяхното упражняване правоотношения. С § 9, ал. 1 от ЗООС не се накърняват правото на собственост и в частност имуществените права на участниците в приватизацията, тъй като неговата разпоредба не отнема и не създава такива права. Подобно твърдение би довело до разширително тълкуване на нормата на чл. 17, ал. 3 и съотнасянето на същата към едностранното поемане на задължения от страна на държавата, което се съдържа в § 9, ал. 1 от ЗООС. Изхождайки от тези разсъждения, приемам за неоснователно твърдението, че атакувания текст е “в нарушение” на чл. 17, ал. 3 от Конституцията.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С оглед изложеното, считам искането на групата народни представители за установяване на противоконституционност на разпоредбата на § 9, ал. 1 от

Преходните и заключителни разпоредби на Закона за опазване на околната среда в частта ѝ относно думите “с изключение на сключените приватизационни договори до 1 февруари 1999 г.”, като противоречаща на чл. 19, ал. 2 и ал. 3 и чл. 17, ал. 3 от Конституцията на Република България за неоснователно и като такова същото следва да бъде отхвърлено.

МИНИСТЪР:
 (Милен Велчев)